

ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: Перкуторне визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості.

Актуальність теми: огляд, пальпація та перкусія є основними фізичними методами обстеження серцево-судинної системи, що дозволяють діагностувати патологію, нерідко ще на етапі до застосування додаткових лабораторно-інструментальних досліджень. Важливість фізичних методів обстеження серцево-судинної системи полягає у простоті, доступності, а також відсутності необхідності додаткових фінансових затрат для пацієнта.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- суть методу перкусії;
- правила і техніку проведення перкусії меж серця, ширини судинного пучка та конфігурації серця;
- нормальні межі відносної та абсолютної тупості серця, ширини судинного пучка;
- конфігурацію серця в нормі та патології;
- можливі зміщення меж серця та їх діагностичне значення.

Вміти:

- визначати межі відносної серцевої тупості;
- визначати межі абсолютної серцевої тупості;
- визначати ширину судинного пучка;
- визначати контури серця;
- визначати силует серця;
- визначати конфігурацію серця.

Оволодіти:

- навичками визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості та оцінкою їх відхилень від норми;
- навичками визначення ширини судинного пучка;
- навичками визначення конфігурації серця та розпізнавання патологічної конфігурації.

3. Виховна ціль: полягає у вихованні у студентів уважності, спостережливості, а також здатності до аналітичного мислення під час обстеження хворого, зокрема під час перкусії хворого з патологією серцево-судинної системи. Необхідно заохочувати студентів до поглиблення знань про проблеми кардіологічних хворих з метою набування ними діагностичних навичок, досвіду та лікарської майстерності.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- біофізика;
- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;
- топографічна анатомія;
- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- усі клінічні дисципліни.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- тема є основою для всіх наступних тем з пропедевтики внутрішніх хвороб.

5. Зміст теми заняття:

1. Перкусія серця.
  - 1.1. Перкуторне визначення меж відносної серцевої тупості.
  - 1.2. Перкуторне визначення меж абсолютної серцевої тупості.
  - 1.3. Визначення ширини судинного пучка.
  - 1.4. Визначення контурів серця.
  - 1.5. Визначення силуету серця.
  - 1.6. Визначення талії і конфігурації серця.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. У навчальній кімнаті викладач на одному із студентів або на підбраному хворому демонструє методику перкусії серця.

2. Відпрацювання студентами один на одному практичних навичок з перкусії меж серця (у навчальній кімнаті).

3. У палатах викладач демонструє студентам хворих з різними захворюваннями серцево-судинної системи.

4. Самостійна робота студентів у палатах: збирання анамнезу у хворих з серцево-судинною патологією, проведення їх загального і детального огляду, огляду й пальпації ділянки серця, перкусія відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка, визначення конфігурації серця. Крім цього проводять обстеження дихальної системи.

5. Нагромадження й аналіз інформації про пацієнта.

6. Записування отриманих даних дослідження у відповідній послідовності у зошит для практичних занять.

7. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу в присутності всієї групи дані обстеження хворого, відзначаючи патологічні відхилення від норми.

8. Розбір рентгенограм з різними конфігураціями серця.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. Яка послідовність проведення перкусії серця?
2. Що таке відносна тупість серця?
3. Про що свідчать межі відносної тупості серця?
4. Назвіть нормальні межі відносної тупості серця.
5. Що таке абсолютна тупість серця та які її межі в нормі?
6. У яких випадках зміщується назовні ліва межа відносної тупості серця?
7. Які причини зміщення правої межі відносної серцевої тупості?
8. Які причини зміщення верхньої межі відносної серцевої тупості догори?
9. Яка величина поперечника серця в нормі?
10. Які захворювання супроводжуються зміною площі абсолютної тупості серця?
11. Яка ширина судинного пучка в нормі?
12. Що таке талія серця?
13. Якою може бути талія серця?

14. Що таке правий контур серця?
15. Що таке лівий контур серця?
16. Чим представлений правий контур серця?
17. Чим представлений лівий контур серця?
18. Назвіть можливі конфігурації серця.

Підведення підсумків практичного заняття.

Домашня самопідготовка

1. Пальпація ділянки серця.
2. Перкусія серця.
  - 2.1. Межі відносної тупості серця.
  - 2.2. Межі абсолютної тупості серця.
  - 2.3. Ширина судинного пучка.
  - 2.4. Конфігурація серця.
3. Складання таблиці з вказанням нормальних меж відносної й абсолютної тупості серця, ширини судинного пучка.
4. Замальовування основних форм конфігурацій серця.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 150–157.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 3-є вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 150–157.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид. – К.: Здоров'я, 2004. – С.134–143.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. – 211–233 пит. (серцево-судинна система).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І.Децика. – К.: Здоров'я, 2000. – С.127–139.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.

7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.